

3

Een partij naspelen

Noteren

In de eerste les van blok 1 is uitgelegd dat ieder veld een naam heeft. De zetten van schaakpartij kunnen daarmee opgeschreven worden. Noteren heet dat met een mooi woord. Een partij kan dan later nog eens nagespeeld worden. Analyseren heet dat met een mooi woord. Je kan daar veel van leren. Vooral als een schaakcomputer of een sterke schaakspeler je vertelt wat er goed ging en wat nog beter kan. Het noteren van een schaakpartij wordt gedaan op een notitieformulier. Op dit papier staan alvast de nummers 1 tot en met 80, waar de zetten opgeschreven kunnen worden. Er is ook ruimte om op te schrijven wie de witspeler en zwartspeler is en wanneer de partij gespeeld is. Eén zet bestaat uit een witte zet en een zwarte zet. Iedere schaker schrijft zowel de witte als de zwarte zet op.

Er bestaan 2 manieren om te noteren: de korte notatie en de lange notatie. Bij de korte notatie wordt alleen het veld opgeschreven waar een schaakstuk naartoe gaat. Bij de lange notatie wordt opgeschreven waar het stuk vandaan komt én het veld waar het stuk naar toe gaat. Wij gebruiken in de lessen de lange notatie. Dat is misschien iets meer werk, maar is zeker voor beginnende schakers duidelijk.

De lange notatie gaat als volgt:

- Eerst schrijf je de hoofdletter op van het schaakstuk dat wordt gezet.
Koning = K
Dame = D
Toren = T
Loper = L
Paard = P
Bij een pion schrijf je niets op.
- Dan schrijf je de naam van het veld op waarvan het stuk gezet is.
- Daarna volgt een streepje of een kruisje. Een streepje betekent "gaat naar" en een kruisje betekent "slaat op".
- Tot slot schrijf je het veld op waar het stuk naartoe gezet is.

Dus Pg1-f3 betekent:
Het Paard van g1 gaat naar f3

e4xd5 betekent:
De pion van e4 slaat op d5

Wat betekent Dd1-d8? Nou?

Goed zo: De Dame van d1 gaat naar d8.
Zie je dat we de velden met een kleine letter schrijven en de schaakstukken met een hoofdletter?

De notatie van bijzondere zetten

Er zijn nog een paar bijzondere zetten die je ook moet weten, zoals de rokade (weten jullie nog: de Koning twee velden opzij en de Toren er overheen), schaak geven (de Koning is aangevallen), mat zetten (het schaak kan niet opgeheven worden), 'en passant' slaan (de pion gaat twee velden vooruit en wordt geslagen op het veld waarover hij springt), promoveren (je weet wel: als een pion aan de overkant van het bord is), pat en tenslotte de uitslag van de schaakpartij.

De korte rokade wordt opgeschreven als: 0-0

De lange rokade wordt opgeschreven als 0-0-0

Staat de Koning schaak dan wordt achter de zet een kruisteken "†" gezet. Op toetsenbord van de computer zit niet zo'n kruisteken, daarom wordt ook vaak een "+" gebruikt.

Staat de Koning schaakmat, dan krijgt het kruisteken een extra dwarsbalk ongeveer in het midden. Op het toetsenbord van de computer zit ook niet zo'n teken, daarom wordt vaak het teken "#" gebruikt of gewoon "mat" opgeschreven.

Bij 'en passant' slaan wordt "e.p." achter de zet geschreven. Dus d5xd6 e.p. betekent de pion van d5 slaat d6 'en passant'.

Bij promotie schrijf je het stuk op waarin de pion promoveert. Dus c7-c8D betekent de pion van c7 gaat naar c8 en wordt een Dame.

Is het pat, dan schrijf je "pat" op.

Is de partij afgelopen dan schrijf je de uitslag op onder de laatste zetten.

1 - 0 betekent wit heeft gewonnen

½ - ½ betekent het is remise

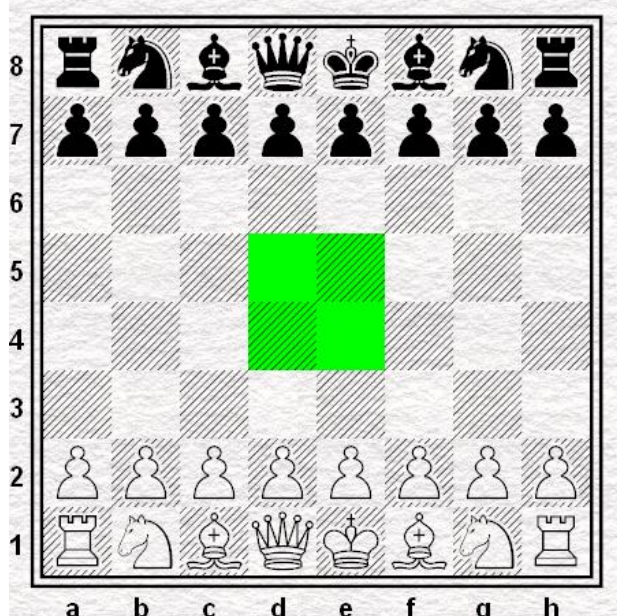
0 - 1 betekent zwart heeft gewonnen.

Behalve je eigen partij noteren en naspelen, kan je nu ook partijen van andere schakers of Grootmeester naspelen. Grootmeesters zijn hele sterke schakers, die meestal schaker van beroep zijn. Goede schakers beginnen een partij vaak op eenzelfde manier. De beginzetten van een schaakpartij heet de opening. Er zijn heel veel mogelijkheden bij het schaakspel. Dat maakt het schaakspel ook zo leuk. Eigenlijk is iedere partij weer anders. Goede schakers spelen de opening na, van andere goede spelers waar ze binnenkort tegen moeten spelen. Het is handig om te weten welke opening je tegenstander speelt, dan kan je van tevoren alvast wat zetten uit je hoofd leren en hoef je bij de schaakpartij niet lang na te denken.

Wij gaan nog niet precies de zetten van allerlei openingen leren. Wel zijn er in de opening een viertal handige hulpregeltjes. Deze vuistregels helpen je om zelf goede openingszetten te bedenken.

5 vuistregels bij de opening

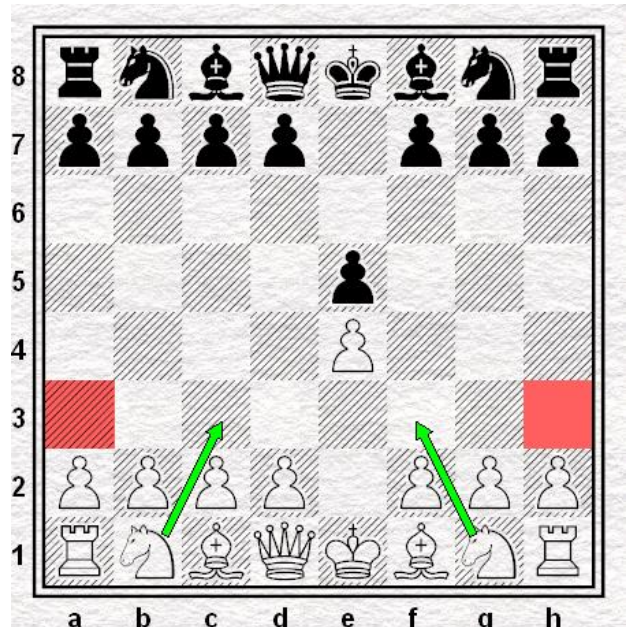
Laat tenminste één pion naar het centrum kijken. Kijken betekent dat een veld aangevallen is. Het centrum zijn de 4 vakjes in het midden van het schaakbord. Het is daar vaak erg druk. Als je daar de baas bent kan jij daar wel stukken heen spelen, maar je tegenstander niet, omdat jij die stukken van je tegenstander dan kan slaan. Als jij er wel kan spelen maar je tegenstander niet, dan heb jij meer mogelijkheden. Dat is belangrijk in het schaakspel. Als eerste zet is c4, d4, e4 of f4 het meest gebruikelijk. Als je pion geruild wordt, laat dan een nieuwe pion naar het centrum kijken.

Het centrum: de velden d4, d5, e4 en e5.

Laat al je stukken meedoen. Zet in de opening zo min mogelijk met hetzelfde stuk nog een keer. Je mag immers maar één stuk tegelijk spelen. Als je meer keren met eenzelfde stuk zet, moeten andere stukken saai op hun beginveld wachten tot ze eindelijk ook eens mee mogen doen. Zet daarom ook niet te snel met je Dame, maar eerst met de Paarden en Lopers. De Dame kan makkelijk aangevallen worden. Omdat de Dame bijna niet gedekt kan worden moet ie dan steeds vluchten. Je zet dan meer keer met hetzelfde stuk.

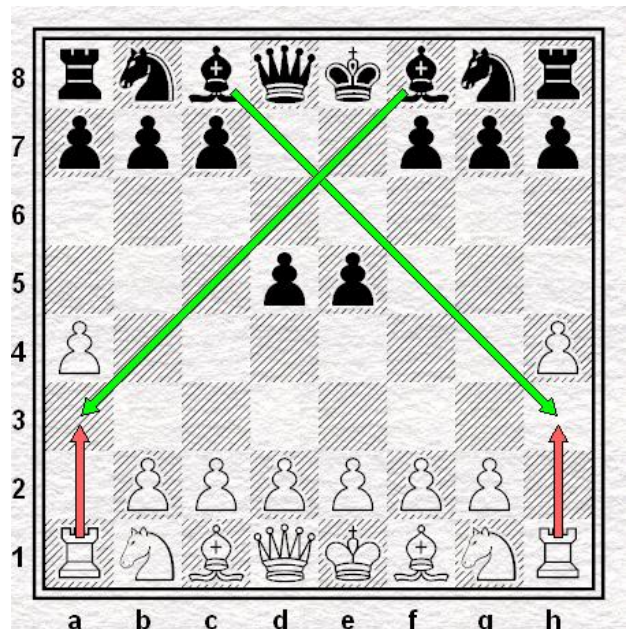
Speel Paarden naar het midden van het bord toe en niet naar de rand. In de volgende stelling hebben de Paarden op c3 of f3 meer mogelijkheden dan de Paarden op a3 of h3. Hoe meer mogelijkheden een stuk heeft hoe beter. Het is ook vaak een goed idee of iets aan te vallen of iets te verdedigen. Een Paard op c3 kijkt naar de centrum velden e4 en d5. Een Paard op f3 kijkt naar de centrumvelden d4 en e5.

Pb1-c3 of Pg1-f3 zijn goede zetten

Breng de Koning in veiligheid. Heel belangrijk! Rokade is de snelste manier op de Koning veilig op te bergen. De Toren staat dan ook direct niet meer zielig in de hoek.

Laat Torens naar elkaar laten kijken en zet ze op open lijnen. Heb je gerokeerd, dan wordt het vaak moeilijker om goede zetten te vinden. Nu wordt het tijd voor de Torens. Beginnende schakers spelen vaak de kantpion op om de Torens te laten meespelen. Dat is meestal niet zo'n goed idee. Ze zijn dan een makkelijke prooi voor de vijandelijke Lopers. De Torens hebben dan bovendien geen vrij zicht op de vijandelijke stelling, omdat ze tegen de eigen pionnen aankijken. Het is beter om de witte Torens actief te maken via de c- , d- of e-lijn.

Wit kan beter niet met zijn Toren naar a3 of h3.